

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто наукові підходи до професійної підготовки педагогічних кадрів для Нової української школи. Сучасні наукові розвідки свідчать, що методологія підготовки майбутніх фахівців висвітлюється різноаспектно. Зазначене зумовлює необхідність комплексного аналізу й переосмислення наукових підходів у контексті реформування загальної середньої освіти. Розкрито змістове наповнення компетентнісного, культурологічного, системно-структурного, аксіологічного, особистісного, діяльнісного, синергетичного, тезаурусного, середовищного підходів. Відзначено, що взаємодія зазначених підходів забезпечить комплексне вивчення проблеми професійної підготовки вчителя для Нової української школи через аналіз її інтегральних взаємозв'язків та взаємозалежностей, дасть змогу здійснити структурно-логічний аналіз складників професійної підготовки педагогічних кадрів в умовах реформування загальної середньої освіти.

Ключові слова: Нова українська школа, компетентнісний підхід, культурологічний підхід, системно-структурний підхід, аксіологічний підхід, особистісний підхід, діяльнісний підхід, синергетичний підхід, тезаурусний підхід, серед-овищний підхід.

Нині в Україні розпочато масштабну реформу загальної середньої освіти, що має перетворити школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності [10]. Реалізація завдань Нової української школи значною мірою залежить від учителя – патріота, професіонала та інноватора, здатного надавати якісні освітні послуги й формувати в учнів – майбутніх громадян України компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві.

Професійна підготовка такого вчителя зумовлюється комплексом об'єктивних чинників, серед яких найбільш вагомими – зміна освітньої парадигми та визнання самоцінності особистості кожного учасника освітнього процесу; посилення дитиноцентричної тенденції в освіті, ствердження педагогіки партнерства; забезпечення академічних прав і свобод закладів освіти, що значно підвищить ступінь відповідальності педагогів за надання освітніх послуг; підвищення соціально-державних, кваліфікаційних, атестаційних вимог до педагогічних кадрів та закладів освіти у цілому; інтеграція сучасних наукових досягнень (зокрема, в галузі педагогіки, психології, гуманітарних та суспільних наук) та практики професійної педагогічної діяльності.

огляду на зазначене вирішення проблеми професійної підготовки педагогічних кадрів для Нової української школи набуває особливої значущості й ваги.

Науковцями обґрунтовано методологію професійної підготовки майбутнього фахівця. Зокрема, компетентнісний підхід розкрито В. Андрущенко, Г. Беленькою, В. Бобрицькою, С. Сисоевою, А. Хуторським, О. Щербаком та ін. Питання сутності й змісту культурологічного підходу до вищої професійної освіти розглядаються у роботах В. Болгаріної, Л. Васильченко, С. Вітвицької, І. Зязюна, Н. Миропольської, Л. Хлебнікової та ін. Аксіологічний підхід до вивчення проблеми професійної підготовки обґрунтовано Т. Івановою, В. Крижком і І. Мамаєвою, Н. Криловою та ін. Сутність синергетичного підходу розкрито у дослідженнях О. Вознюка, Г. Єльнікової, В. Лутая, В. Рибалко, В. Стюпіна, О. Чалого та ін. Теоретико-методологічні основи особистісного підходу у професійній освіті розкрито в наукових дослідженнях І. Бежа, Е. Зеєра, Л. Нечепоренко, О. Пехоти, В. Семиченко, І. Якиманської та ін. Обґрунтування діяльнісного підходу знайшло відображення у працях П. Гальперіна, М. Кагана, О. Леонтьєва, Н. Талізінної, В. Шадрікова, Г. Щукіної та ін.

Проте зазначені вище наукові підходи потребують переосмислення в контексті завдань, що їх висуває перед вищою педагогічною освітою Нова українська школа.

Метою статті є розкриття наукових підходів до професійної підготовки педагогічних кадрів в умовах реформування загальної середньої освіти.

Методологічний рівень дослідження проблеми професійної підготовки педагогічних кадрів передбачає її обґрунтування в межах комплексу підходів: компетентнісного, культурологічного, системно-структурного, аксіологічного, особистісного, діяльнісного, синергетичного, тезаурусного, середовищного.

Професійну підготовку педагогічних кадрів для Нової української школи слід розглядати перш за все з позицій реалізації компетентнісного підходу, що відображає інтегральний прояв професіоналізму, який конретизується у змісті компетентності. Професійна компетентність є динамічною комбінацією знань, умінь

практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу освітню діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [9, с. 29–30].

Професійна підготовка сучасного фахівця з вищою освітою відображає загальні тенденції, окреслені “Всеосязною рамкою кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти” та Проектом тьюнінг “Розбудова освітніх структур у Європі”. У зазначених документах результат професійної підготовки потрактовано як комплекс компетентностей: інтегральної, загальних та фахових. Тобто ідея компетентнісного підходу не є новою для сучасної педагогічної теорії та практики, проте у контексті реалізації Концептуальних засад рефор-

мування загальної середньої освіти в Україні зазначений підхід набуває нового змісту. Він пов'язаний перш за все з оновленням змістового наповнення фахових компетентностей педагога у зв'язку з його майбутньою професійною діяльністю щодо формування в учнів 10 ключових компетентностей, визначених Концепцією Нової української школи. Отже, незалежно від обраної спеціальності випускник закладу вищої педагогічної освіти має бути здатним забезпечити формування в учнів наскрізних для всіх компетентностей умінь: читати розуміти прочитане, висловлювати думку усно і письмово, критично мислити, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, співпрацювати в команді [10].

Зазначене вище зумовлює застосування у професійній підготовці педагогічних кадрів тезаурусного підходу. Тезауруси являють собою суб'єктивно організоване гуманітарне знання. Вони є необхідною умовою розуміння, тобто когнітивного засвоєння понять [11]. На індивідуальному (особистісному) рівні тезаурус є, по суті, сукупністю системних знань одного окремого індивіда або групи суб'єктів, відображений певним чином у його або їхньої свідомості [16].

Таким чином, тезаурусний підхід дає можливість систематизувати поняття, що мають бути засвоєні майбутніми педагогами, вибудувати їх ієрархію із суттєвими зв'язками між її елементами. Ключові місця в такій ієрархії мають посісти поняття "дитиноцентризм", "педагогіка партнерства", "ключові компетентності Нової української школи", "наскрізні вміння", "творче середовище", "емоційний інтелект" тощо. У зазначеному контексті йдеться про оновлення професійного тезаурусу сучасного вчителя, що становитиме міцну основу його професійного мислення. Такий тезаурус довершує соціалізацію особистості майбутнього фахівця у межах освітнього середовища, в якому формуються його професійні знання, вміння, навички в період становлення професійної компетентності [11].

зазначеному контексті слід говорити про необхідність застосування середовищного підходу до професійної підготовки педагогічних кадрів.

Освітнє середовище є впорядкованою цілісною сукупністю компонентів, взаємодія та інтеграція яких зумовлює наявність у закладу освіти вираженої здатності створювати умови й можливості для цілеспрямованого та ефективного використання педагогічного потенціалу середовища в інтересах розвитку особистості [1, с. 76–82].

Освітнє середовище, в межах якого відбувається професійна підготовка майбутніх педагогів, центрує в собі завдання, зміст, організацію освітнього процесу, визначає вектор становлення та розвитку здобувача вищої освіти як фахівця. Тобто воно являє собою сукупність умов (матеріально-технічних, соціально-педагогічних, організаційно-технологічних, репутаційних), що забезпечують ефективність діяльності суб'єктів освітнього процесу в цільовому, змістовому, процесуальному, результативному аспектах, відіграє значну роль у модифікації стилю професійної діяльності майбутнього фахівця, що розгортається внаслідок впливів середовища, взаємодії особистості здобувача вищої освіти зі складниками цього середовища.

Особливу роль у забезпеченні комунікативно-організаційного складника освітнього середовища відіграє особистість викладача як носія професійної свідомості, діяльності, що є взірцем для наслідування. З огляду на зазначене умовою, що підвищує ефективність професійної підготовки педагогічних кадрів, є наявність у викладачів закладів вищої освіти високого рівня сформованості професійної компетентності, досконале володіння методикою організації та здійснення освітнього процесу не лише у вищій, але й у загальноосвітній школі.

Отже, середовищний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів забезпечує створення умов для повноцінного виявлення та розвитку особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу; зосередження на потребах особистості; надання пріоритету індивідуальності; співпрацю студентів та викладачів; побудову педагогічних відносин у напрямі відкритості та відвертості; створення ситуації вибору та відповідальності; пристосування методики навчання до індивідуальних особливостей та можливостей здобувача вищої освіти; актуалізацію проблеми особистісного зростання як основи самостійності особистості в оволодінні змістом освіти; стимулювання розвитку і саморозвитку студента.

Зазначені вище завдання, своєю чергою, неможливо вирішити поза контекстом особистісного, діяльнісного та деонтологічного підходів.

Особистісний підхід реалізується через розуміння здобувача вищої освіти як соціокультурної індивідуальності, що постійно розвивається із соціокультурним простором, конструювання цілісних освітніх моделей, у межах яких функцією викладача є сприяння студенту в ефективному і творчому освоєнні інформації, в розвитку його критичного осмислення [6, с. 36–38].

Зазначений підхід актуалізує моральний складник професійної підготовки фахівця, оскільки її результатом вважається особистість, яка досягла рівня соціального розвитку і самосвідомості, що дає їй змогу обирати серед цінностей культури особистісні смисли, самостійно діяти відповідно до них, свідомо і відповідально здійснювати саморегуляцію діяльності й поведінки.

Таке розуміння професійної відповідальності педагога як результату його професійної підготовки зумовлює застосування деонтологічного підходу, що відображає діалектичну єдність знань та умінь нормативного характеру, полягає в цілеспрямованому й керованому процесі формування здатності до здійснення належної поведінки в різних ситуаціях професійної діяльності. Таким чином, деонтологічний підхід забезпечує етико-деонтологічний аспект професійної підготовки майбутнього вчителя, що конкретизується в його здатності

будувати професійні відносини на засадах поваги до особистості, доброзичливого і позитивного ставлення до неї, довіри у відносинах, розподіленого лідерства, на дотриманні принципів соціального партнерства [10].

Механізмом перетворення зовнішніх впливів на новоутворення особистості як продукту розвитку є діяльність. Це зумовлює використання в межах професійної підготовки майбутніх учителів освітніх технологій, провідною метою яких визнається не накопичення знань, а формування способу дій.

позицій діяльнісного підходу, згідно з яким будь-яке явище суспільного життя є проявом діяльності як універсального способу існування людини й суспільства, професійна компетентність є сукупністю елементів, що регулюють професійну поведінку і формуються, функціонують та розвиваються через педагогічну взаємодію. Зазначимо, що професійній поведінці вчителя властиві як загальні дії освіченої й високоморальної особистості фахівця, так і дії, що відображають специфічний характер його професійної діяльності.

Реалізація діяльнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя передбачає опанування ним теоретичних знань, етико-психологічних положень, педагогічних принципів і моральних норм, що мають загальний характер у конкретному суспільстві, та практичних умінь і навичок педагогічної взаємодії у професійній діяльності. Під таким кутом зору професійну компетентність педагога слід розуміти як спосіб та інструмент успішної професійної діяльності.

Педагогіка партнерства, що є одним зі складників формули Нової української школи, актуалізує використання у професійній підготовці майбутніх учителів культурологічного підходу, що полягає у визнанні особистості як вищої цінності, здатної реалізувати культурні ідеї в освітньому процесі, в орієнтації здобувачів вищої освіти в моральних, правових, естетичних, професійних цінностях, індивідуальному підході до оволодіння культурою та створення елементів культури в процесі виховання. Отже, цей підхід змінює уявлення про ціннісні засади освіти як виключно інформаційні, пізнавальні, знімає вузьку наукову спрямованість її змісту, розширює культурні та антропологічні межі освіти й розглядає її з точки зору особистісного зростання професіонала з допомогою розвитку структур культурної діяльності, змін особистого культурного творчого досвіду, динаміки культури спілкування і комунікації, зростання рівня культури (якості та міри прояву ціннісного змісту) окремих освітніх процесів, систем, спільнот.

Культурологічний підхід до вищої педагогічної освіти ґрунтується на унікальності кожного суб'єкта освітньої діяльності, на забезпеченні умов його розвитку в контексті індивідуалізованого підходу в особистісно розвивальній системі навчання, що забезпечує соціокультурний саморозвиток особистості. Наслідками культурологічного підходу до професійної підготовки фахівців є професіоналізм, інтелігентність, соціальна зрілість, творча активність, тобто ті особистісні якості, що визначають спосіб життєдіяльності й соціального буття, суб'єктивний зміст і продуктивність праці вчителя. Отже, саме культура особистості є чинним фактором творчого саморозвитку майбутнього фахівця [5, с. 4].

Реалізація аксіологічного підходу до професійної підготовки вчителів детермінована зміцненням аксіологічного складника педагогічної діяльності та необхідністю формування у майбутніх фахівців здатності формувати ціннісні ставлення і судження, які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії із суспільством [10]. Зазначений підхід розглядається як філософсько-педагогічна стратегія, що визначає шляхи розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості й проектує перспективи вдосконалення системи освіти, основою якої є принцип функціонального значення або цінності [7, с. 213]; міст між теорією та практикою, що надає можливість вивчати різні явища й події з точки зору закладених у них можливостей щодо задоволення актуальних потреб людей, розв'язувати завдання подальшої гуманізації суспільства [17, с. 162]; орієнтацію професійної освіти на формування в студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, що визначають їхнє ставлення до світу, до своєї діяльності, до самого себе як людини і професіонала [15, с. 63].

Аксіологічний підхід розглядає професійну підготовку вчителів для Нової української школи через систему морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до докільля, повага до закону, солідарність, відповідальність) цінностей [10], що мають бути сформовані у майбутніх фахівців для подальшої трансляції цих цінностей школярам.

Структурно-системний підхід у педагогіці спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язків та зведення їх у єдину теоретичну картину [2, с. 305]; він є основою розробки методології дослідження освіти, виявлення її цілей та цінностей, з'ясування основних доміант розвитку освіти, а також виокремлення інституційних компонентів сфер освіти, їх системоутворювальних зв'язків, чинників, що впливають на функціонування цих сфер [14, с. 9].

Структурно-системний підхід дає змогу розглянути професійну підготовку вчителів як складник неперервної професійної освіти, що забезпечує узгодженість змісту, форм, методів, практичної підготовки. Він дає можливість представити цілісність структури такої підготовки в єдності мотиваційно-цільового, інформаційно-когнітивного, операційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінювального компонентів. При цьому професійна підготовка розглядається як комплекс: потреб і мотивів, пов'язаних із реалізацією вимог Нової української школи, усвідомленням майбутнім учителем своєї місії в реалізації Концептуальних засад реформування загальної середньої освіти та емоційно-вольових характеристик здобувача вищої освіти, його когнітивної сфери.

Синергетичний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів ґрунтується на основних положеннях синергетики як галузі наукового знання, в якій шляхом міждисциплінарних досліджень виявляються загальні закономірності самоорганізації, становлення відкритих структур у відкритих системах [18, с. 158], теорії самоорганізації складних і нескладних систем [13, с. 100].

Значення синергетики для освіти пов'язане з усвідомленням процесів самоорганізації та впорядкування у відкритих системах, до яких належить професійна підготовка майбутнього вчителя; можливістю інтегрування різних дисциплін, ґрунтовного вивчення міждисциплінарних зв'язків; більш повною реалізацією основних дидактичних умов для організації освітнього процесу на засадах головних його принципів – науковості, системності, єдності конкретного й абстрактного [18, с. 158–175]. Сутність синергетичного підходу до управління освітнім процесом полягає в його орієнтації на внутрішнє, іманентно властиве самому освітньому процесу, а не на бажання, наміри, проекти суб'єкта експериментальних, реформаторських чи інших дій [8, с. 55–56]. Отже, будь-якій системі не можна нав'язувати способу існування або розвитку, але можна обирати і стимулювати один із закладених у конкретних умовах варіантів, розраховуючи не стільки на управлінський, скільки на саморегульований процес, на незначні впливи, які, проте, збігаються з можливим варіантом розвитку [4, с. 500].

Відповідно до основних положень синергетики педагогічна система має бути відкритою для взаємодії та взаємообміну інформацією з навколишнім середовищем; мати активну енергетичну основу – ініціативу до самоорганізації суб'єктів, право вибору шляхів розвитку без здійснення на неї тиску ззовні, “енергетичний” вихід, а саме емоційне задоволення від позитивних змін, результатів реалізованих ініціатив; бути зорієнтована на цілі саморозвитку, формування ціннісних орієнтирів [12, с. 100].

Синергетичний підхід дає змогу розглядати професійну підготовку майбутнього педагога як відкриту систему, для якої характерні нелінійність та багатоваріантність розвитку; переглянути зміст освітніх програм, виходячи з міждисциплінарної наповненості навчальних курсів, що забезпечать більш повне усвідомлення здобувачами вищої освіти мінливості, нестабільності, багатогранності умов професійної педагогічної діяльності.

Єдність зазначених вище підходів забезпечить комплексне вивчення проблеми професійної підготовки вчителя для Нової української школи через аналіз її інтегральних взаємозв'язків та взаємозалежностей, дасть змогу здійснити структурно-логічний аналіз складників професійної підготовки педагогічних кадрів в умовах реформування загальної середньої освіти.

Використана література:

1. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога [Текст] : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Васильєва Марина Петрівна ; Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2003. – 432 арк.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. / Вид. друге, доповн. й виправл. / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : [монографія] / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 443 с.
4. Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Зязюн І. А. Концептуальні засади освіти в Україні / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – № 1. – С. 3–12.
6. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати : [монографія] / В. Г. Кремень. – Київ : Грамота, 2005. – 448 с.
7. Крижко В. В. Антологія аксіологічної парадигми освіти : [навч. пос.] / В. В. Крижко. – Київ : Освіта України, 2005. – 440 с.
8. Кушнір В. А. Системний аналіз педагогічного процесу: методологічний аспект : [моногр.] / В. А. Кушнір ; Кіровоград. держ. пед. унів. ім. В. Винниченка. – Кіровоград : Видавничий центр КДПУ, 2001. – 338 с.
9. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – Київ : ТОВ “Видавничий дім “Плєяди”, 2014. – 100 с.
10. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої освіти : офіц. сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nus.org.ua/news/>
11. Луков Вал. А. Методологія тезаурусного підходу: стратегія розуміння [Електронний ресурс] / Вал. А. Луков, Вал. А. Луков. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-tezaurusnogo-podhoda-strategiya-razumaniya>. – Назва з екрана.
12. Лунячек В. Е. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти : дисертація д-ра пед. наук : 13.00.04 / Лунячек Вадим Едуардович ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – 4000 с.
13. Лутай В. С. Синергетична парадигма як філософсько-методологічна основа формування світоглядів ХХІ століття / В. С. Лутай // Філософія освіти ХХІ століття: Проблеми і перспективи: метод. семінар : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. А. Андрущенко. – Київ, 2000. – Вип. 3. – С. 99–103.
14. Освітологія: витоки наукового напрямку : [монографія] / За ред. В. О. Огнев'юка; Авт. кол. : В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз. – Київ : ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с.
15. Садова Т. Аксіологічний підхід у системі педагогічної методології / Т. Садова // Дошкільна освіта. – 2010. – № 27. – С. 63–69.
16. Сисоєва С. О. Тезаурус наукового дослідження: визначення, структура, характерні ознаки / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова // Освітологія: витоки наукового напрямку : [монографія] / за ред. В. О. Огнев'юка ; авт. кол. : В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа та ін. – Київ, 2012. – С. 213–237.
17. Сластенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию / В. А. Сластенин, Г. И. Чижикова. – Москва : Академия, 2003. – 192 с.
18. Чалий О. В. Синергетичні принципи освіти та науки / О. В. Чалий. – Київ : Знання, 2000. – 253 с.

References:

1. Vacylieva M. P. (2003). Theoretical basis of deontological training of a teacher. Doctor's thesis. Kharkiv, 432 s. [in Ukrainian].
2. Honcharenko C. U. (2011). Ukrains'kii pedagogichnii slovník [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Rivne : Volyn's Amulets. 522 s. [in Ukrainian].
3. Dubaseniuk O. A., Vozniuk O. V. (2011). Profesiina pedagogichna osvita: kompetentnisnii pidkhdid [Professional teaching education: a competency approach]. O. A. Dubaseniuk (Ed.). Zhytomir : ZHDU Publishing House. I. Franko. 443 s. [in Ukrainian].
4. Entsiklopediia osviti [Encyclopedia of education]. (2008). V. G. Kremen (Ed.). Kyiv : Yurinkom Inter. 1040 s. [in Ukrainian].
5. Ziazun I. A. Conceptual principles of education in Ukraine. Pedagogika i psikhologiya profesiinoi osviti [Pedagogy and psychology of vocational education], 2000, N 1, pp. 3–12 [in Ukrainian].
6. Kremen V. G. (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekti. Strategiiia. Realizatsiia. Rezul'tati [Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Realization. Results]. Kyiv : Charter. 448 s. [in Ukrainian].
7. Kryzho V. V. (2005). Antologiya aksiologichnoi paradigmi osviti [Anthology of the axiological paradigm of education]. Kyiv : Education of Ukraine. 440 s. [in Ukrainian].
8. Kushnir V. A. (2001). Sistemnii analiz pedagogichnogo protsesu: metodologichnii aspekt [System analysis of the pedagogical process: the methodological aspect]. Kirovohrad : KPUU Publishing Center. 338 s. [in Ukrainian].
9. Natsional'nyi osvittnii glosarii: vishcha osvita [National educational glossary: higher education]. (2014). V. G. Kremen (Ed.). Kyiv : Publishing house "Pleiades Ltd." 100 s. [in Ukrainian].
10. Nova ukrains'ka shkola: Kontseptual'ni zasadi reformuvannia seredn'oi osviti : ofits. sait. [New Ukrainian School: Conceptual Principles for Reforming Secondary Education: An Official Website]. – Available at: <http://nus.org.ua/news/>
11. Lykov Val. A., Lykov Vi. A. Metodologiya tezaurusnogo pokhoda: strategiiia ponimaniia [Methodology of a thesaurus campaign: a strategy of understanding]. – Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-tezaurusnogo-podhoda-strategiya-ponimaniya>
12. Luniachek V.E. Theoretical and methodological principles of professional training of leading personnel in the conditions of a magistracy to quality education management. Doctor's thesis. Kharkiv, 2012, 400 s. [in Ukrainian].
13. Lutai V.S. Synergetic paradigm as a philosophical and methodological basis for the formation of worldviews of the twenty-first century. Filosofiiia osviti XXI stolittia: Problemi i perspektivi: metod. seminar : zb. nauk. pr. [Philosophy of Education of the XXI Century: Problems and Perspectives: method. seminar : a collection of scientific works]. V. A. Andrushchenko (Ed.). Kyiv, N 3, ss. 99–103 [in Ukrainian].
14. Osvitologiya: vitoki naukovogo napriamu [Education: the origins of the scientific direction] (2012). V. O. Ohneviuk (Ed.). Kyiv, EP Edelweiss. 336 s. [in Ukrainian].
15. Sadova T. Axiological approach in the system of pedagogical methodology. Doshkil'na osvita [Pre-school education], 2010, N 27, ss. 63–69 [in Ukrainian].
16. Sysoeva S. O. Thesaurus of scientific research: definition, structure, characteristic features. Osvitologiya: vitoki naukovogo napriamu [Education: the origins of the scientific direction]. Kyiv, EP Edelweiss. ss. 213–237 [in Ukrainian].
17. Slastenyn V. A., Chyzhakova G. I. (2003). Vvedenie v pedagogicheskuiu aksiologiu [Introduction to pedagogical axiology]. Moscow : Academy. 192 s. [in Russian].
18. Chalyi O. V. (2000). Sinergetichni printsipi osviti ta nauki [Synergetic principles of education and science]. Kyiv, Knowledge. 253 s.

Задорожная-Княгницкая Л. В., Нетреба М. М. Научные подходы к профессиональной подготовке педагогов для Новой украинской школы

В статье рассмотрены научные подходы к профессиональной подготовке педагогических кадров для Новой украинской школы. Современные научные исследования показывают, что методология подготовки будущих специалистов охватывается в разных аспектах. Изложенное выше обуславливает необходимость комплексного анализа и переосмысления научных подходов в контексте реформирования общего среднего образования. Раскрыто содержательное наполнение компетентностного, культурологического, системно-структурного, аксиологического, личностного, деятельностного, синергетического, тезаурусного, средового подходов. Отмечено, что взаимодействие указанных подходов обеспечит комплексное изучение проблемы профессиональной подготовки учителя для Новой украинской школы через анализ ее интегральных взаимосвязей и взаимозависимостей, позволит осуществить структурно-логический анализ составляющих профессиональной подготовки педагогических кадров в условиях реформирования общего среднего образования.

Ключевые слова: *Новая украинская школа, компетентностный подход, культурологический подход, системно-структурный подход, аксиологический подход, личностный подход, деятельностный подход, синергетический подход, тезаурусный подход, средовой подход.*

Zadorozhna-Knyagnitska L. V., Ntreba M. M. Scientific approaches to the professional training of teachers for the New Ukrainian school

The article deals with the scientific approaches of professional training of pedagogical staff for the New Ukrainian school. Modern scientific researches show that the methodology of preparing future specialists is covered in various aspects. It raises the need for a comprehensive analysis and rethinking of scientific approaches in the context of reforming general secondary education. The content of the competence, cultural, systemic, structural, axiological, personal, activity, synergetic, thesaurus, ecological approaches is revealed. It is noted that the interaction of these approaches will provide comprehensive study of the problem of teacher training for the New Ukrainian school through analysis of its integrated interrelations and interdependencies, and will allow to carry out a structural and logical analysis of the components of pedagogical personnel professional training in the conditions of reforming general secondary education.

Key words: *New Ukrainian school, competence approach, cultural approach, system-structural approach, axiological approach, personal approach, activity approach, synergetic approach, thesaurus approach, approach focused on creating a certain environment.*

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 66

Київ
2019

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 7)
від 21.12.2015 р. № 1328 (педагогічні науки)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

**Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща).**

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 7 від 28 лютого 2019 р.)

Редакційна рада:

- В. П. Андрущенко* – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (голова Редакційної ради);
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Р. М. Вернидуб – доктор філософських наук, професор;
В. Б. Свтух – доктор історичних наук, професор, академік НАН України;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
А. А. Зернецька – доктор філологічних наук, професор;
Л. І. Мацько – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України;
О. С. Падалка – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;
В. М. Синьов – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Г. М. Торбін – доктор фізико-математичних наук, професор (заступник голови Редакційної ради);
М. І. Шут – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Редакційна колегія серії:

- В. І. Бондар* – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
О. В. Биковська – доктор педагогічних наук, професор;
В. В. Борисов – доктор педагогічних наук, професор;
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
Беата Гурніца – доктор Phd Опольського ун-ту (Республіка Польща);
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
М. С. Корець – доктор педагогічних наук, професор;
Л. А. Куліш – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар);
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор (головний редактор);
М. М. Марусинець – доктор педагогічних наук, професор;
В. Д. Сиротюк – доктор педагогічних наук, професор;
В. М. Слабко – доктор педагогічних наук, професор;
Фабіан Андрушкевич – доктор педагогічних наук, професор (Опольський ун-т, Республіка Польща);
О. П. Хижна – доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – доктор педагогічних наук, професор.

Н 34 **НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.** – Випуск 66 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 228 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

ЗМІСТ

<i>Безсмертна В. І.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	5
<i>Богатов А. О.</i> КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	10
<i>Бочевар А. Г., Дубініна Н. В.</i> ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИШІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ТА ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	14
<i>Бурдюжа С. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПЛАВАННЯ З УЧНЯМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ	19
<i>Варава І. М.</i> ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	22
<i>Власенко О. М.</i> СИСТЕМА ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ	27
<i>Гаврилюк О. Д.</i> ВИКОРИСТАННЯ ХМАРО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СТАТИСТИКИ: ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ	30
<i>Гаркуша М. С., Миронова І. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ	35
<i>Гармаш О. М.</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	39
<i>Горпініч Т. І.</i> ТРАДИЦІЇ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В США	43
<i>Гроховська Т. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РИТОРИЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	47
<i>Давиденко А. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>ЛЮБОВ</i> У ПАРЕМІЯХ НІМЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	51
<i>Денисенко Н. Г., Тарадюк Д. О.</i> ФУНКЦІЇ ТЬЮТОРА ЯК ПЕДАГОГА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	55
<i>Jabbarh Matanat</i> HEYDAR ALIYEV – PROTECTOR OF OUR NATIONAL AND SPIRITUAL VALUES	59
<i>Дольнікова Л. В.</i> ЯВИЩЕ ПЕДАГОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	62
<i>Жигжитова Л. М.</i> СПІЛЬНІ РИСИ ТА ВІДМІННОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ ТА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ	66
<i>Задорожна-Княгницька Л. В., Нетреба М. М.</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	70
<i>Зеленська О. П.</i> НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НЕЛІНГВІСТИЧНІЙ МАГІСТРАТУРІ	75